

Høring av verneplan for skog

Forslag til utvidelse av Urdalen naturreservat, Tinn kommune

Hvit vedkorallsopp på osp. Foto: Sigve Reiso

**Statsforvalteren i Vestfold og Telemark
Oktober 2021**

Innhold	side
1. Bakgrunn.....	3
2. Om verneplanarbeidet og frivillig vern.....	3
3. Hjemmelsgrunnlag.....	3
4. Saksgang.....	4
5. Verneplanens omfang.....	6
6. Faktaark for utvidelsesområdet.....	7
7. Forslag til verneforskrift.....	10

Vernekart er lagt ved høringen som eget vedlegg.

1. Bakgrunn

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark sender med dette på høring forslag om utviding av Urdalen naturreservat i Tinn kommune. Eksisterende reservat har et areal på 1916 daa.

Bakgrunnen for forslaget er et tilbud fra to grunneiere i området om frivillig vern av skog. Tilbudet kom inn 5. juli 2019 gjennom AT Skog. Det er gjort registreringer av naturverdiene i området i 2019 som dokumenterer verdier som kvalifiserer for vern etter naturmangfoldloven.

2. Om verneplanarbeidet og frivillig vern

Meld. St. 14 (2015 – 2016) *Natur for livet* legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, herunder økt frivillig skogvern. Under behandlingen av meldingen ba Stortinget regjeringen sette mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 % av skogarealet i landet. Naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er «*Evaluering av skogvernet i Norge*», NINA rapport 54/2002 og «*Naturfaglig evaluering av norske verneområder*», NINA rapport 535/2010.

Ved frivillig skogvern gir grunneierne Statsforvalteren tilbud om vern av aktuelle områder. Det blir foretatt naturfaglige registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider Statsforvalteren forslag til avgrensning av verneområdet. På grunnlag av tilbud og mal for verneforskrift for naturreservater utarbeider Statsforvalteren forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne eller grunneiernes representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart.

Det vanlige er at når staten og grunneier er enige om disse punktene vil området gjennomgå vanlig saksbehandling i tråd med naturmangfoldloven. Etter avtale med grunneier kan melding og høring av verneforslag likevel gjennomføres før avtale er signert. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

3. Hjemmelsgrunnlag

Vern av spesielle områder eller forekomster skjer i medhold av lov 16. juni 2009 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) jf. §§ 33 – 51. I naturmangfoldloven er det gitt hjemmel for oppretting av ulike vernekategorier. Vernekategorien naturreservat, som er det strengeste vernet etter naturmangfoldloven, jf. § 37, vil bli brukt for denne verneplanen for skog på privat grunn.

Vedtak om opprettelse av naturreservat blir gjort av Kongen i statsråd etter § 37 i naturmangfold-loven, som lyder slik:

” Som naturreservat kan vernes områder som

- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,
- b) representerer en bestemt type natur,
- c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,
- d) utgjør en spesiell geologisk forekomst eller
- e) har særskilt naturvitenskapelig verdi.

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettingstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettningstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for bevaring av det biologiske mangfold, skal det samtidig med vernevedtaket legges fram et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk kompensasjon til private som bidrar til områdets skjøtsel.”

4. Saksgang

Formell start på verneplanarbeidet for utvidelsen av Urdalen naturreservat ble meldt 2. november 2020, og frist for innspill var 11. desember 2020. Det kom inn følgende merknader.

Bane NOR (brev av 06.11.2020) uttaler at planområdet ikke rører ved jernbanen sine interesser, og de har derfor ingen merknader til planarbeidet.

Språkrådet (brev av 06.11.2020) uttaler følgende:

«Skrivemåten er i samsvar med SSR, men sjølve dalen ligg i hovudsak utanfor verneområdet (både det eksisterande og det utvida). Fins det eit anna namn her som ville vere meir dekkande?»

Landbruksdirektoratet (brev av 09.11.2020) uttaler følgende:

«Som høringsinstans for forslag til opprettelse av nye naturreservat, ønsker vi å gi noen generelle innspill til verneprosessen.

Grundige områdebeskrivelser

Av høringsdokumentene må det tydelig fremkomme om og i tilfelle hvordan det aktuelle området nyttes i landbrukssammenheng. Dersom det er landbrukshensyn i området som ikke ivaretas i utkast til forskrift, ber vi om at det begrunnes i høringsdokumentene. Typiske landbruksinteresser kan være (listen er ikke uttømmende):

- o Skogsbilvei som er nødvendig for skogbruk på bakenforliggende arealer*
- o Traktorvei i forbindelse med jordbruk*
- o Støl/seterområde*
- o Beite*
- o Reindrif*

Utforming av verneforskrift

Dersom det går veier/ferdselsårer gjennom verneområdet, må Fylkesmannen vurdere om det kan gis bestemmelser om merking, rydding og vedlikehold av disse. Det bør legges til rette for drift og vedlikehold av eventuelle støl-/seterområder og åpnes for andre tekniske tiltak som bidrar til en landbruksmessig utnyttelse av området. Dersom slike tiltak ikke er ønskelig innenfor verneområdet, må det gis en faglig begrunnelse for dette i høringsdokumentene.

Beitebruk vil være aktuelt i mange området som foreslås vernet som naturreservat. Det bør derfor vurderes om forskriften kan åpne for dette. Hvis ikke, må det redegjøres for hvorfor i høringsdokumentene. Dersom det åpnes for beiting i området bør det også utarbeides bestemmelser for utsetting av saltsteiner og oppføring /vedlikehold av gjerder og sanketrøer.

For alle tiltakene over må det vurderes om det kan gis bestemmelser om motorferdsel i forbindelse med tiltakene. Det bør gis generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene i forbindelse med uttransportering av syke og skadde bufe.

Vi forutsetter at Fylkesmannens landbruks- og reindriftsansvarlig kompetanse involveres i utforming av forskrift og verneplan. Det vil også være nyttig å involvere den lokale landbruksforvaltningen i arbeidet.»

Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE) (brev av 02.12.2020) uttaler at de er positive til at områdekonsesjonær Tinn energi AS samt Statkraft SF er på høringslista, og forutsetter at nettanleggene uttaler seg om hvorvidt vern er i konflikt med eksisterende og framtidige planer for nettanlegg. Videre uttaler de følgende:

«Det foreslåtte verneområdet Buberget og utvidelsen av Urdal naturreservat grenser til reguleringsmagasinet Tinnsjø. Tinnsjø driftes i forbindelse med kraftproduksjon. Høyeste regulerte vannstand (HRV) er i dag på 191,62 m. o. h. Eksisterende vern av Urdal, samt andre verneområder, grenser allerede ned til HRV. Det er derfor ikke aktuelt å be om økt HRV for verneområdet Buberget og utvidelsen av Urdal naturreservat. NVE ber om at vannkraftseier Årlifoss orienteres om verneforslagene.»

Direktoratet for mineralforvaltning (brev av 10.12.2020) uttaler at de ikke har merknader til det foreslåtte verneområdet.

STATSFORVALTERENS KOMMENTARER TIL DE INNKOMNE MERKNADENE

Når det gjelder innspillet fra Språkrådet om et annet navn på naturreservatet, vil vi bemerke at Urdalen naturreservat allerede eksisterer, og at høringen nå omfatter en utvidelse. Statsforvalteren foreslår derfor ikke et annet navn på reservatet, siden navnet er innarbeidet.

Når det gjelder uttalelsen fra Landbruksdirektoratet, så vil vi bemerke at området som foreslås vernet ikke har støl/seterområder, men skulle det være aktuelt med beitedyr her er det tatt høyde for det i verneforskriften, jf. § 4d og g, § 6a, 7d, f og h.

Når det gjelder innspillet fra NVE så er eier av Årlifoss kraftverk, Skagerak Kraft, inne på høringslista.

Videre saksbehandling

Verneforslaget med områdebeskrivelser, kart over verneområdet og forslag til verneforskrift sendes på en felles sentral og lokal høring med frist **10. desember 2021**. Formålet med høringa er å få fram opplysninger om interesser som kan bli berørt av den planlagte fredningen.

Etter høring vil Statsforvalteren oppsummere høringa, kommentere eventuelle uttalelser og utarbeide en tilrådning om vern til Miljødirektoratet. Direktoratet vil deretter lage innstilling til Klima- og miljødepartementet (KLD) og vedtak om fredning blir gjort ved kgl. res. av Kongen i statsråd.

5. Verneplanens omfang

Navn	Kommune	Tall på grunneiere	Eksisterende areal	Utvidelse av eksisterende areal	Totalareal	Verneverdi utvidelse
Urdalen naturreservat	Tinn	2	1916 daa	334 daa	2250 daa	(***) nasjonal

I skyggesiden av åsen står gammel granskog med død ved av osp og gran. Foto: Sigve Reiso

6. Faktaark for utvidingsområdet

LOKALITET:	Urdalen (utv.)
KOMMUNE:	Tinn
FYLKE:	Vestfold og Telemark
VERNEKATEGORI:	Naturreservat
AREAL:	334 daa
HØYDE OVER HAVET:	191-375 m. o. h.
EIENDOM:	Gnr./bnr.: 165/4, 165/13

OMRÅDEBESKRIVELSE

Det undersøkte området omfatter en utvidelse av Urdalen naturreservat mot sør rundt Digerud og rundt Lauvåsen i Urdalsgrend, Hovin, Tinn kommune. Foruten toppområdet av Lauvåsen, og de flattere partiene langs Urdalsåe, består arealet av bratte henholdsvis vestvendte og østvendte lisider. Berggrunnen består av en mosaikk av metarhyolitt, metamorf tuff og amfibolitt. Området ligger i sørboreal sone, i svak oseanisk vegetasjonssesksjon.

VEGETASJON, SKOGSTRUKTUR OG PÅVIRKNING

I dette avsnittet omtales blant annet «rødlista» naturtyper. Det er naturtyper som er gitt status etter hvor stor risiko det er for av de går tapt. Status er hentet fra Norsk rødliste for naturtyper fra 2018 fra Artsdatabanken. VU = sårbar.

Urdalens utvidelse mot sør favner eldre barskog med mye død ved i klimatisk gunstige vestvendte lier. Lokaliteten domineres av gammel lavlandsfuruskog med varierende innslag av einer, boreale løvtrær og gran. Treslagsblandingen er størst i rasmare og berggrøtter. Vegetasjonen er mosaikker av lav-, lyng og bærlyngskog, stedvis også overganger mot svak lågurtskog i skrenter. På skyggesiden av Lauvåsen er et parti med frisere granskog med en del osp. Vegetasjonen der er dominert av blåbærskog, med innslag av svak lågurt- og lågurtskog. Området har også små fragmenter av den rødlistede naturtypen kalk- og lågurtfuruskog (VU).

Området i vests-krentene og koller preges av eldre og nokså tett furuskog, flere steder i begynnende selvtynningsfase. Skogen er svakt fleraldret med herskende alder på 80-150 år. Gamle trær finnes enkeltvis. Fersk og midlere nedbrutte vindfall av furu er stedvis vanlig, og gamle kelolement av både liggende og stående død ved finnes enkeltvis. Stedvis inngår også noe død ved av gran og osp (spesielt KO2 på østsiden av Lauvåsen), samt enkelt grove søyleeiner. Stubber med brannspor i furuskogen tyder på tidligere brannpåvirkning.

VERNEINTERESSER

I dette avsnittet er blant annet såkalt «rødlista» arter omtalt. Det er arter som er sjeldne og som er gitt ulik status etter hvor stor fare det er for utrydding. Status er hentet fra Norsk rødliste 2015, fra Artsdatabanken. EN = sterkt truet, og NT = nær truet, der «sterkt truet» er mer sjelden enn «nær truet».

Området skiller seg ut fra lisidene langs Tinnsjøen med relativt stor diversitet av naturskogararter på død ved av furu. Her finnes sjeldne furuskogararter som kelokjuka *Dichomitus squalens* (EN) og taigakantkjuka *Postia perdelicata* (EN), vidt utbredte naturskogsarter som furuplett *Chaetodermella luna* (NT), blanknål *Calicium denigratum* (NT). Furskjell *Cladonia parasitica* (NT), orangekjuka *Hapalopilus aurantiacus* (NT) og hornskinn *Crustoderma corneum* (NT), samt lavlandsfuruskogsartene pastellkjuka *Rhodonina placenta* (EN) og tegen *Cixidia lapponica* (NT). Potensiale for flere krevende arter knyttet til

død ved på furu er betydelig. I tillegg finnes krevende arter knyttet til osp og gran som ospehvitkjuke *Antrodia pulvinascens* (NT) og hvit vedkorallsopp *Lentaria epichnoa* (NT) på osp. Rosenkjuke *Fomitopsis rosea* (NT), rynkeskinn *Phlebia centrifuga* (NT) og okerporekjuke *Junghuhnia* på død gran. I grankroner er også sprikeskjegg *Bryoria nadvornikiana* (NT).

FORMÅL

Formålet med naturreservatet er å bevare et skogområde som har særlig betydning for biologisk mangfold på grunn av forekomst av eldre lavlandsbarskog med mye boreal løvskog og dels edelløvtrær.

Området har særskilt naturvitenskapelig verdi på grunn av forekomst av rik lågurtbarskog som lågurt-furuskog og lågurt-grankalkskog rik på død ved, samt forekomst av barlind på sin innergrense i Telemark.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

ANDRE INTERESSER

Det er under oppstartsfasen kommet inn uttalelse om at vannkraftseier i det foreslåtte verneområdet orienteres om forslaget.

TEKNISKE INNGREP

Ingen kjente.

PLANSTATUS

Området er avsatt til LNFR-område.

MERKNADER

Ingen spesielle.

SKOGBRUKSOPPLYSNINGER

Tabellen under viser tall for skogdata i utvidelsesforslaget, splittet opp på den enkelte eiendom. Tidligere vernet areal i Urdalen naturreservat er 1916 daa.

Navn	Gnr/bnr	Total-areal daa	Produktivt areal i daa				Annet areal i daa			Tilvekst m ³ /daa	Volum m ³	
			H	M	L	Sum	Myr	Vann	Imp.			
Urdalen naturreservat	165/4	200	68	94	23	185			1	15	0,44	5668
	165/13	142	15	101	4	120				22	0,35	3131

Skogdataene er levert av AT Skog.

LITTERATUR

Reiso, S. 2020. Naturverdier for lokalitet Urdalen (utv.) registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2019. NaRIN faktaark. BioFokus.

Gamle brannspor på stubber. Foto: Sigve Reiso

7. Forslag til verneforskrift

Kommentarer til forskriftene

Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt

Definisjon på større arrangement er om lag 30 deltakere. Er det flere deltakere må det søkes om dispensasjon, og da kan forvaltningsmyndigheten vurdere dette i henhold til § 7 pkt. c.

Vedlikehold av eksisterende stier og veier

Jf. § 4 i. Vedlikehold som rydding av kvist og fjerning av greiner og nedfall i stier og veier kan gjøres uten søknad. Vindfall som måtte bli liggende over stier kan kappes og legges til side, normalt vil dette bli gjort av grunneier eller oppsyn.

Motorferdsel

Motorferdsel er forbudt etter § 5 a. Det er noen generelle unntak i § 6 og det kan gis dispensasjon etter søknad etter bestemmelsene i § 7. Tillatelser kan gis for flere år, vanligvis opp til fem år. I tillegg gjelder lov om motorferdsel i utmark, det vil si at kommunen og grunneier må gi tillatelse til motorferdsel på vanlig måte.

Bruk av sykkel, hest og ridning

Frilufsloven åpner for sykling, ridning og annen bruk av hest på veier og stier i utmark. I høringsforslaget vil vi følge frilufslovens bestemmelser. Jf. bestemmelsen i § 5 b.

Brenning av bål.

Det er vanlig at det er åpnet for brenning av bål i store reservat (over ca. 1000 daa). En må da benytte tørrkvist eller ved en har med seg, det er ikke tillatt å felle eller hogge opp døde trær.

Forskrift om utvidet vern av Urdalen naturreservat i Tinn kommune i Vestfold og Telemark fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1. (formål)

Formålet med naturreservatet er å bevare et skogområde som har særlig betydning for biologisk mangfold på grunn av forekomst av eldre lavlandsbarskog med mye boreal løvskog og dels edelløvtrær.

Området har særskilt naturvitenskapelig verdi på grunn av forekomst av rik lågurtbarskog som lågurt-furuskog og lågurt-grankalkskog, samt forekomst av barlind på sin innergrense i Telemark.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2. (geografisk avgrensning)

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr.: Tinn kommune: 165/4, 165/13.

Naturreservatet dekker et totalareal på 2250 daa. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet desember 2018. De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Tinn kommune, hos Fylkesmannen i Telemark, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3. (vernebestemmelser)

I naturreservatet må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

- a. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra reservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b. Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker o.l., opplag av båter, framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrelgging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.
- d. Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt.

§ 4. (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a. Sanking av bær og matsopp.
- b. Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk.
- c. Felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.

- d. Beiting.
- e. Oppsetting av midlertidige mobile jakttårn for storviltjakt.
- f. Utsetting av saltsteiner.
- g. Bålbrenning med tørrkvist eller medbrakt ved, i samsvar med gjeldende lovverk.
- h. Forsiktig rydding av småbusker og kvist i forbindelse med storviltjakt.
- i. Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende sti avmerka på vernekartet.

§ 5. (regulering av ferdsel)

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner. I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a. Motorisert ferdsel til lands er forbudt, herunder landing og start med luftfartøy.
- b. Sykling, bruk av hest og kjerre samt ridning er forbudt utenfor eksisterende sti.

§ 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 andre ledd er ikke til hinder for:

- a. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøringen.
- b. Nødvendig uttransport av felt storvilt med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.
- c. Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

§ 7. (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndighetene kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a. Nødvendig uttransport av felt storvilt med andre kjøretøy enn lett beltekjøretøy som nevnt i § 6 annet ledd b.
- b. Hogst av etablerte plantefelt.
- c. Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- d. Tiltak i forbindelse med forvaltning av fisk og vilt.
- e. Oppsetting og vedlikehold av gjerder.
- f. Istandsetting og vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- g. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 f og § 7 b, d, e og f.

§ 8. (generelle dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9. (skjøtsel)

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10. (forvaltningsplan)

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av

naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11. (forvaltningsmyndighet)

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12. (ikrafttredelse)

Denne forskriften trer i kraft straks.

Deler av området har mye død ved i midlere og ferske nedbrytningsstadier.

Foto: Sigve Reiso